

A collection of stationery items including a teal pen, paper clips, and sticky notes on a yellow background. The items are scattered across the left side of the frame, with a teal pen lying vertically in the center-left. Several paper clips in teal and light blue are scattered around it. There are also some light blue sticky notes, one of which has a drawing of a paper clip on it.

Mokytojas ir mokinys – neišvengiamo akistata

Profesiniai dialogai

Dauguma iš mūsų rinkomės mokytojo kelią niekieno neverčiami, t.y. patys norėjom visą gyvenimą mokytis, bendrauti su jaunesniais, būti jiems autoritetu. Turbūt suprantame, kad mokytojo autoritetas priklauso nuo mūsų pačių.

Niekas negali liepti, įsakyti gerbti kitą asmenį. Kaip ir mums niekas negali nurodyti, ką gerbti, ko ne.

Nemanau, kad tėvai namuose iškart vaikams perša savo požiūrį, savo nuomonę, ką gerbti, ko negerbti. Taigi skęstančiųjų gelbėjimas – pačių skęstančiųjų reikalas.

Tad, ar visada pavyksta mums įgyti pagarbą, būti pavyzdžiu mokiniams?

Kaip žinoma, kiekvienas mokytojas savo darbe turi turėti keletą principų, suformuotų gyvenimo, gyvenimiškos patirties, mokytojo darbo. Nuo tų principų, nuo jų humanizmo priklausys, ar būsim mylimi mokinių, ar tapsime jiems patyčių, jų tarpusavio apkalbų objektais.

Dažnai pasvarstome apie tai, kad tas mokytojas, kurio nemėgsta, galbūt nekenčia didesnioji dalis mokinių, kaip jis jaučiasi, kai kas dieną, kiekvieną minutę į jį nukreiptos daugumos pykčio strėlės.

Ir visai kitokia būseną mokytojo, kurį visi mėgsta, liaupsina. Juk, kaip sakoma: „Lašas po lašo ir akmenį pratašo“.

Ta geroji daugumos mokinių nuomonė, ta „aura“ sukuria ir mūsų psichologinę būseną, jauseną. Juk tai galime patikrinti: ar buvę mokiniai, dauguma iš jų prieina, pribėga gatvėje prie jūsų, ar jie nosisuka, pereina į kitą gatvės pusę.

Ir dar vienas svarbus mokytojo charakterio bruožas, o gal ir gyvenimo „credo“. Būtina mylėti žmones. Taip, taip – visus žmones.

Mizantropija – svetima mokytojo profesijai. Kiekvienas mokinys, net ir pats blogiausias, tariant mokytojo žodžiais, visų pirma yra žmogus. Yra gyvas, jautrus jaunas žmogus, kuris jaučia tiek pat kaip ir kiekvienas iš mūsų. Jam taip pat skauda širdį, jis taip pat kenčia dėl neteisybės.

A top-down view of a desk with a bright yellow background. On the left, there is a blue pen with a white eraser tip. Scattered around are several paper clips in blue and green. There are also some light blue sticky notes, one of which has a blue paper clip on it. The overall scene is clean and organized, suggesting a workspace or a place for learning.

Daug ko racionaliai jis negali paaiškinti, negali racionaliai vertinti savo elgesio, negali galbūt net sau įsakyti elgtis vienaip ar kitaip, bet neteisybę, nuoskaudą, melą jis visada pajus širdimi.

Tad, kaipgi mums, suaugusiems, elgtis, kaip bendrauti su tais, kurie mūsų galbūt neklauso, ar, kaip mums atrodo, specialiai nemaloniai elgiasi. Ką daryti?

Visų pirma, niekuomet nereikia pamiršti, kad bendraujame su žmogumi, su mažu žmogumi, kurio galbūt niekas net nemokė, neišmokė elementarių elgesio taisyklių, bet todėl jis ir yra nekaltas dėl savo neadekvataus elgesio. Kad ir „ką vaikas bepadarytų, jis nekaltas“, kalti mes, suaugusieji, visų pirma tėvai, gal tik mes mokytojai pagal kaltę esame „paskutinėje vietoje“. Sakoma, kad mokykla ne aukykla, mokykloje mes tik įtvirtinam, primenam gyvenimo elgesio taisykles, įgytas namie.

Tēvai vienu pasakymu gali visą mūsų įdirbį, visas pastangas nubraukti. Bet vėlgi, vaikai dėl to nekalti, o mes, mokytojai, patys pasirinkom šią profesiją, mes atėjom ugdyti vaikų, visų vaikų, neišskirdami nė vieno iš jų, net minties neturėtų būti, kad aš tavęs nematysiu ar nebemokysiu. Ir tik gerumu, tik taikiai galime rasti kelią į vaiko širdį.

Mūsų gerumas – vienintelis mūsų situacijoje būdas susikalbėti su vaiku. Pagalvokime, kodėl gydytojas nesako: „Gydysiu tave tik tiek, kiek tu esi geras“. Gydytojas privalo gydyti absoliučiai visus vienodai gerai. Jei taip jis nedaro – tai jau nusikaltimas.

Mes irgi privalom vienodai mokyti visus, radę individualų raktą į kiekvieno širdį. Galbūt sakysite, kad tai neįmanoma, bet argi meilė žmogui yra neįmanomas dalykas. Tėvai myli savo atžalas, nekreipdami dėmesio į jų elgesį, mes irgi (bent jau dauguma iš mūsų) esame tėvai, tai supraskime ir mūsų mokinių tėvus, kuriems jų vaikas yra vienintelis.

Taip, mes tėvų neišauklėsime, be to, ir ne mūsų tai pareiga. Jie, tėvai, šiais laikais labai pasikeitę, jie tiesiog kitokie. Vakaruose šį tėvų pokytį mokslininkai nagrinėja kaip reiškinį, kurio neįmanoma pakeisti, to tikrai neįmanoma pakeisti kaip ir visos mūsų visuomenės, todėl ir mes su tuo privalome susitaikyti, o ne gręžiotis atgal, prisimindami savo jaunas dienas, savo mokyklos patirtis, ir nebaksnoti pirštu į nostalgijos kupinus mūsų jaunystės metus.

Dar Platonas peikė jaunąją kartą, ir taip per šimtmečius. Prisiminkime mokyklos laikus, kaip dažnai girdėdavom iš vyresniųjų, kad sugedo jaunimas. Dabar tai prisiminus darosi juokinga. Kiekviena karta išugdo ir Nobelio laureatų, ir žymių kompozitorių, ir gerbtinų mokslininkų. Kiekvienoje kartoje atsiranda Bilų Geitsų.

Ir ši karta, kuri yra tiesiog kitokia, įneš svarų indėlį į žmonijos kultūrą, mokslą ir pažangą.

O dabar apie tuos keletą galimų mokytojo principų, kuriais jis galėtų vadovautis savo darbe.

A collection of school supplies including paper clips, binder rings, a pencil, and sticky notes on a yellow background. The items are scattered across the left side of the image, with a yellow background. There are several blue paper clips, a blue binder ring, a blue pencil, and several light blue sticky notes. One sticky note has a blue paper clip on it. The items are arranged in a way that suggests a desk or a workspace.

Svarbiausias dalykas mokytojo darbe - **tai įteigti mokiniui žinią, kad jis gali, kad jis gali viską išmokti, jei tik panorės.** Tai yra kelti mokinio savivertę, mokinio supratimą, suvokimą, kad jis gali viską išmokti. Visada mokiniams kartokite ir tai darykite nuolat, kad žmogus gali viską, kas yra žmonių sukurta, perprasti, išmokti. Absoliučiai viską, jei tik jis to panorės, jei dės daug pastangų. O tai, kas yra iš Dievo ar gamtos, ir liks greičiausiai paslaptimi. Kiekvienas gali išmokti, pavyzdžiui, kinų kalbą per metus, nes tai realu, per mėnesį – ne, nes fiziškai to neįmanoma padaryti, bet per metus, dvejus – taip. Tik reikia begalinio noro, reikia motyvacijos.

Vienus motyvuoja galbūt **materialūs dalykai**, kitus **kitokie pažadai**. Tas pats ir su fizika, matematika, istorija. Mokinys, o dar blogiau mokytojas teigdamas, kad šis yra negabus vienam ar kitam dalykui, iš tiesų naikina jo, kaip žmogaus, savivertę. Juk iš tiesų pasakydami net sau: „Aš to nesuprasiu. Aš nesugebėsiu. Aš tam negabus“, - teigiame, kad esam galbūt kvaili. O jei mes nuo mažų dienų teigiame vaikui tą patį, koks jis išaugs. Juk iš anksto programuojame iš jo nevykėlį. Taip, reikia kartoti, kad tu galbūt nemoki to ar ano dalyko, todėl, kad kažkada tingėjai, todėl, kad nesimokei, kad atsirado spragų, kurias užpildyti reikia daug laiko, bet jei tik tu panorėsi, tau pavyks tai padaryti.

Kartodami kas dieną lyg mantrą, kad tu gali, kad tu sugebėsi, kad tau tai įmanoma, kuriame ir šių jaunų žmonių ateitį. Kitas svarbus momentas yra – tai **išmokyti**, išmokyti – geriau mažiau, bet išmokyti nors kažkiek. Todėl peršasi mintis, kad esame prieš bet kokį šuoliavimą per programą. Geriau išmokyti vaiką sudėties negu iškart pradėti mokytį daugybės. Neturi būti aklo mokyklinių programų vykdymo dėl „varnelės“. Geriau ir vieną, ir kitą, ir trečią kartą grįžti prie praeitos temos negu šuoliais per temas keliauti toliau, taip nieko ir neišmokant. Suprantama, kad klasėje negali dėl vieno ar kito mokinio tūpčioti vietoje. Tam ir yra individualus darbas su kiekvienu, tam žmonės ir sugalvojo diferencijavimą. O jei mes iš visų vienodai tikimės vienodų rezultatų, tad dažniausiai nesulaukiam jokių rezultatų. Juk todėl mes ir rinkomės šią profesiją, kad mokytume kiekvieną.

Kiekvieną žmogų, **nesame pranašai, kad mokytume minią.** Juk mokytojas ne minios mokytojas. Trečias svarbus mokytojo darbo momentas – tai **suvokimas, kad ši profesija yra nedėkinga visais atžvilgiais, kad jos vaisiai pasirodys, jei išvis pasirodys, po daugelio metų.** Grįžtamasis ryšys – čia ir dabar – neįmanomas, mes turime tikėti tuo, ką dirbame, ką teigiame. Tik patys tikėdami savo darbo prasmingumu, suteiksime jam prasmę.

Nepamirškime, kad vaikų neįmanoma apgauti, mes jiems kaip ant delno, jie mus mato kiaurai, jie jaučia kiekvieno iš mūsų nenatūralumą, veidmainystę. Mes galim apmauti suaugusiuosius, tokius pat kaip mes, bet vaikų neapgausim, todėl bet koks saldžialiežuvavimas, bet koks dirbtinis (net balso) pakeitimas jiems kelia įtarimą, jie galbūt daugiau jaučia nei mes galim įsivaizduoti.

Paklauskite, kodėl vaikai vienus suaugusiuosius iškart priima, kitus iškart atstumia. Taip, vaikai jaučia bet kokį mūsų apsimetinėjimą. Ką mes bandome apgauti. Su kuo kovojame. Iš tiesų gali atrodyti, kad vyksta nuolatinė kova tarp suaugusiųjų – mokytojų ir vaikų – mokinių. Kodėl mes tokie susireikšminę, kodėl neperžengiam, nenugalim savo ambicijų, kodėl bandome mes, suaugusieji, kažką įrodinėti? Jei kitaip negalim, tai gal paklauskime savęs, gal aš ne tą profesiją pasirinkau, gal mokykloje man ne vieta? Suprantama, kad esame galbūt pavargę, galbūt išsekinti, bet to neturėtų jausti mūsų mokiniai.

Visos mūsu gyvenimiškos bėdos turi likti už mokyklos sienų. Tai sunku, bet todėl mes ir esame mokytojai, kad tą sugebėtume. Būkime savimi, būkime nuoširdūs, neveidmainiukime, elkimės sąžiningai kaip su savo vaikais su kiekvienu ir tikiu, kad mokiniai pamils ir įvertins mus.